

Gullspångs kommun

RIKTLINJER

Biståndsbedömning

Inom äldreomsorgen

GULLSPÅNG KOMMUN

Antagen av Vård- och
omsorgsnämnden
2022-02-14, § 15
Dnr: VON 2022-00014
Revideras 2023-02-14

Innehåll

Riktlinjernas målgrupp.....	3
Syftet med riktlinjerna	3
Värdegrund.....	3
Socialtjänstlagen	4
Skälig levnadsnivå	4
Råd och information.....	5
Bosättningskommun.....	5
Vistelsekommun.....	5
Flytt till annan kommun	5
Akut nödsituation.....	6
Individens behov i centrum - IBIC	6
Handläggning och dokumentation	7
Ansökan och aktualisering	7
Utredning	8
Beslut	8
Tidsbegränsning	9
Överklagande	9
Uppdrag.....	9
Verkställighet	9
Beställning till utförare och genomförandeplan.....	9
Planering av insatser	10
Uppföljning	10
Övriga bestämmelser.....	10
Utskrivning från sjukhus	10
Stöd till anhöriga som vårdar en anhörig i hemmet	11
Tandvård (beslut om nödvändig tandvård)	11
Hemtjänst i ordinärt boende	11
Tillsyn, trygghet och välfärdsteknologi	12

Tillsyn i hemmet	12
Trygghetslarm	12
Trygghetsboende	13
Korttidsvistelse.....	13
Växelvård	14
Särskilt boende	14
Möjlighet att välja mellan boenden.....	14
Parboende i särskilt boende.....	15
Dagverksamhet.....	16
Vård i livets slutskede	16
Dubbelbemanning inom hemtjänsten.....	17
Skötsel av husdjur	18

Riktlinjernas målgrupp

Riktlinjerna avser personer som har ett beslut enligt socialtjänstlagen (2001:53), SoL, inom verksamhetsområdet Vård och omsorg. Riktlinjerna omfattar hemtjänst- och hemservice, korttidsvård, växelvård, särskilt boende samt dagverksamhet.

Till riktlinjen finns även en beskrivning av insatser, *Insatser utifrån livsområden, IBIC*. Övriga dokument som *riktlinjer för kvarboende* och *rutin för orosanmälan* ger ytterligare stöd vid handläggning för Biståndsenheten.

Syftet med riktlinjerna

Syftet med riktlinjerna är att stärka rättssäkerheten genom att skapa ett enhetligt synsätt vid bedömningar och att säkerställa att personer med likvärdiga behov bedöms på liknande sätt. Riktlinjerna ska samtidigt ge stöd och vägledning i arbetet vid biståndsbedömning. Riktlinjerna är vägledande vid beslut om bistånd, de skall tillämpas inom ramen för socialtjänstlagen och med beaktande av dess bestämmelser om helhetsbedömning och individuell prövning.

Värdegrund

Biståndsbedömningen ska präglas av att alla känner sig respekterade.

I Gullspångs kommun finns det en värdegrund som bygger på de fyra G:na

- Gemenskap
- Gästfrihet
- Glädje
- Garantier

Värdegrunden skapar ett gemensamt förhållningssätt som kommunens anställda ska arbeta efter. Ledorden ska genomsyra verksamheterna.¹

Socialtjänstlagen

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt.

Riktlinjen utgår från socialtjänstlagen, aktuella rättspraxis, förarbeten till gällande lagar samt föreskrifter från Socialstyrelsen.

En helhetsbedömning av den enskildes totala situation måste alltid göras i varje enskilt fall. Ytterst är det alltid den enskildes behov av stöd och hjälp som är avgörande vid beslut om insats. Det finns inte några begränsningar för vilka typer av insatser som den enskilde kan ansöka om. Oavsett vilket bistånd ansökan gäller ska rätten till bistånd alltid prövas. I samband med behovsbedömningen ska alltid den enskildes möjligheter till stöd och hjälp från eget nätverk och samhällets övriga stödinsatser undersökas.

Skälig levnadsnivå

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Begreppet skälig levnadsnivå saknar en exakt definition i förarbetena till lagstiftningen, vilket gör att begreppet måste bedömas utifrån den tid och de förhållanden som den sökande befinner sig i. Det är kommunen som fastställer vilken levnadsnivå som anses vara skälig. Skälig levnadsnivå kan innebära olika saker för olika personer vid olika tidpunkter och förhållanden.

Vid bedömning av vad som anses vara skälig levnadsnivå kan biståndshandläggare få stöd av rättspraxis, riktlinje samt gemensamma verksamhetsmöte för att göra sin bedömning.²

¹ [Värdegrund 2020 - Framtidsberättelse - Gullspångs kommun \(gullspang.se\)](#)

² Prop. 00/01:80, sid 91 RÅ 1986 ref 1758

Råd och information

I samband med förfrågan om stöd eller när det blir utredning ska biståndshandläggare informera om andra samhällsinsatser som exempelvis anhörigstöd, mötesplatser och privata hushållsnära tjänster. Informationskyldigheten gäller även till de som är i behov av insatser men som inte är motiverade att ta emot stöd. Vidare ingår det även att socialtjänsten på olika sätt motiverar den enskilde att ta emot hjälp eller en insats. I Gullspång finns stöd som inte är biståndsbedömt, exempelvis

- Fixartjänst
- Mina timmar
- Träffpunkter

Bosättningskommun

Med bosättningskommun avses enligt 2 a kap. 3 § SoL den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller annan kommun, om den enskilde har starkast anknytning till den kommunen. Det framgår även att det är bosättningskommunen som ansvarar för stöd- och hjälpinsatser, oavsett om den enskilde tillfälligt eller under längre tid vistas i en annan kommun.

Vistelsekommun

Om en äldre person önskar, under en kortare tid, att vistas i en annan kommun kan personen ha rätt till hjälp och stöd, enligt 2 a kap. 6 § SoL. Med kortare tid menas upp till 6 månader samt att den enskilde avser att återvända till bosättningskommunen. Vistelsekommunen är skyldig att på begäran av bosättningskommunen bistå med utredning och verkställighet i vissa fall.

Bosättningskommunen ersätter vistelsekommunen för hjälp med verkställighet enligt den ersättningsnivå som bosättningskommunen tillämpar.

Flytt till annan kommun

En person som önskar flytta till en annan kommun och som till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller annan allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och inte kan bosätta sig där, utan att bosättningskommunen bistår med nödvändiga insatser, kan enligt 2 a kap. 8 § SoL ansöka om sådana insatser. Ansökan ska

behandlas som om den enskilde är bosatt i bosättningskommunen. Förhållandet om den sökandes behov är tillgodosett i hemkommunen får inte beaktas vid bedömning av ansökan. Hemkommunen är på begäran av bosättningskommunen skyldig att bistå med den utredning som behövs för att kunna pröva ansökan. Den enskilde ska lämna samtycke till inhämtning av de uppgifter som behövs. Biståndsutredningen utförs av hemkommunen i enlighet med bosättningskommunens begäran om vad utredningen ska innehålla. Om den enskilde inte uppfyller kriterierna gör bosättningskommunen ett avslag där motivering framgår.

Akut nödsituation

Personer som inte bedöms ha sin hemvist i en kommun där de tillfälligt vistas, har bara rätt till bistånd för att avhjälpa en akut nödsituation som inte går att lösa på annat sätt. Vad som anses vara nödvändig hjälp för att avhjälpa en akut nödsituation, måste socialtjänsten bedöma i varje enskilt fall. När det inkommer anmälan om oro finns framtagen *Rutin för orosanmälan* att ta stöd av.

Individens behov i centrum - IBIC

IBIC är ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt för att bedöma behov utifrån socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Vid biståndshandläggningen i Gullspång används det nationella arbetssättet "Individens behov i centrum" (IBIC) inom äldreomsorgen.

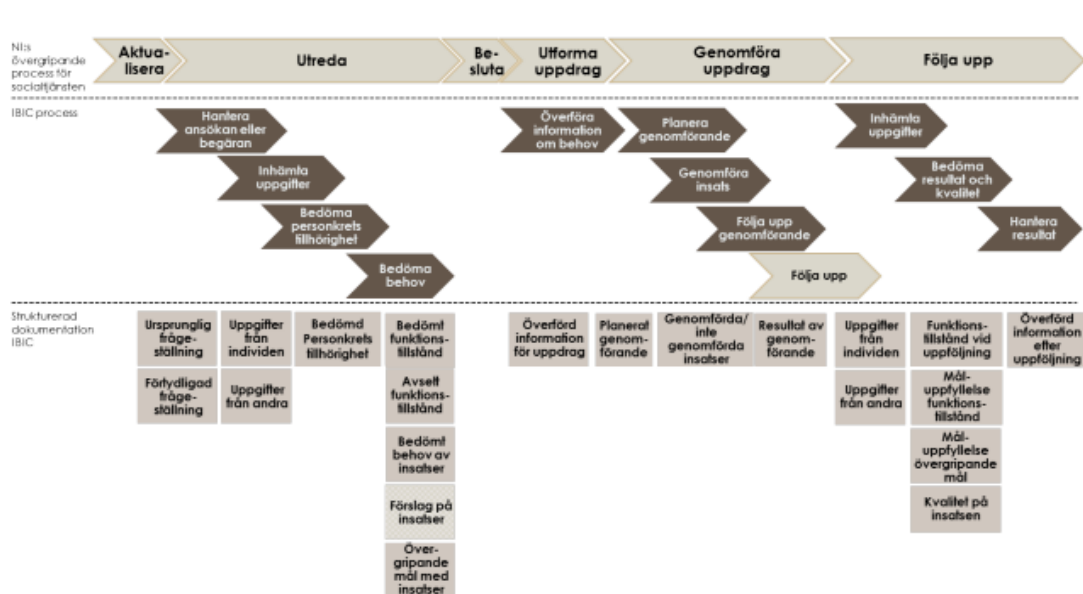
Modellen är ett stöd för handläggaren och utföraren när de ska identifiera och beskriva individens behov, resurser, mål och resultat. Det är individens behov som styr vilka insatser som kan erbjudas och hur de sedan kan utformas. Modellen gör det också möjligt att följa upp individens resultat och värdera måluppfyllelse. Genom att använda Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa, ICF, är det möjligt att beskriva individens situation både fysiskt, psykiskt och socialt.

Med ett systematiskt arbetssätt beskrivs nuläge, mål och resultat med strukturerad dokumentation. IBIC utgår från socialtjänstens process för handläggning och dokumentation. I dokumentationen går det att följa individen genom processen, från ansökan till avslutad insats.

Processen för socialtjänstens handläggning och dokumentation ser ut enligt följande:

IBIC Processmodell

Modellen visar processteg för utredning av behov inom socialtjänst och hur dessa följs av de processteg som igår i IBIC. Underst visas den dokumentation som IBIC hanterar.

Utredning av en ansökan görs utifrån den enskildes behov inom nio livsområden:

- Lärande och att tillämpa kunskap
- Allmänna uppgifter och krav
- Kommunikation
- Förflyttning
- Personlig vård
- Hemliv
- Mellanmänskliga interaktioner och relationer
- Utbildning, arbete, sysselsättning och ekonomiskt liv
- Samhällsgemenskap

Handläggning och dokumentation

Ansökan och aktualisering

När kommunen genom ansökan eller på annat sätt får kännedom om att en enskild kan vara i behov av insatser enligt socialtjänstlagen ska en utredning inledas utan dröjsmål.

Socialtjänstlagen innehåller inga möjligheter till tvångsinsatser, vilket innebär att en utredning

av den enskildes behov och beslut om insatser endast kan genomföras om den enskilde själv vill det. När den enskilde tar kontakt med kommunen ska återkoppling ske skyndsamt.

När någon som inte har behörighet att företräda den enskilde tar kontakt sker en anmälan. Biståndshandläggaren ska då skyndsamt ta reda på om anmälan leder till en ansökan från den enskilde genom att göra en förhandsbedömning. I de fall en anmälan inte leder till en ansökan ska detta dokumenteras.

Utredning

Vid bedömning om en person har rätt till bistånd enligt SoL utreds om:

- Ett behov föreligger
- Behovet kan tillgodoses på annat sätt
- Biståndet behövs för att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå

En individuell bedömning ska göras i varje enskilt fall. I utredningen används IBIC som ett systematiskt arbetsätt och ett stöd för handläggaren i utredningsarbetet vid handläggning av ansökningar enligt socialtjänstlagen. I utredningen beskrivs och dokumenteras individens behov, resurser, mål och resultat med stöd av klassifikationen i det nationella fackspråket (ICF). Insamling av fakta kan ske genom uppgifter från den enskilde eller uppgifter från andra. Det är av stor vikt att biståndshandläggaren vid behov samverkar med andra professioner och samråder med personer i den enskildes närhet för att få en samlad bild av livssituationen. Detta ska alltid ske med den enskildes samtycke. Det ska framgå av utredningen vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar. Som en del av utredningen framgår utredarens bedömning, som ligger till grund för motiveringen av beslutet.

Ett ärende ska handläggas så skyndsamt som möjligt efter det att ansökan inkommit. Dokumentationen ska visa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Alla beslut sker skriftligen och skyndsamt, inom två veckor.

Beslut

Beslut om insats ska alltid ske utifrån den enskildes behov och målsättning med insatserna. Ett avslag eller delvis avslag på en ansökan ska alltid motiveras. Om skäl till avslag är att behov kan tillgodoses på annat sätt ska det framgå vad annat sätt innebär. Vid avslag ska det framgå hur den enskilde kan överklaga beslutet.

Tidsbegränsning

Det är lämpligt att tidsbegränsa beslut om behov av insatser då behov av insatser kan förändras över tid. Besluten ska alltid motiveras och det ska redovisas varför det är tidsbestämt. Däremot är det mindre lämpligt att tidsbegränsa andra former av insatser, exempelvis beslut om vård- och omsorgsboende, då det är tydligt att behov av insatser inte kommer förändras över tid.

Biståndsbeslut ska följas upp i god tid innan de upphör att gälla. Enskild med pågående hemtjänstinsatser i bostad som fått beslut om, och erbjudits vård- och omsorgsboende, behåller de pågående insatserna som längst fram till och med inflyttningsdatum enligt hyreskontraktet.

Överklagande

Den enskilde har rätt att, hos förvaltningsrätten, överklaga beslut som inte innebär fullt bifall. Domstolen kan efter prövning ändra beslutet om de anser att kommunen gjort en felaktig bedömning. Biståndshandläggare har skyldighet att informera om och vara behjälplig med överklagandet. Överklagandet ska inkomma till socialnämnden inom tre veckor från den dag den enskilde fick del av beslutet. Om överklagandet inkommit i tid görs en förnyad bedömning av biståndsbeslutet enligt delegationsordning. Om ingen ändring görs, eller om ändringen inte helt motsvarar det den enskilde ansökt om, skickas överklagandet vidare till förvaltningsrätten för prövning.

Uppdrag

Målen med bistånd ska alltid beskrivas så att de är möjliga att följa upp. Vid utredningen ska handläggaren alltid fråga den enskilde om målet med biståndet och, i dialog med den enskilde, utforma mål. Beslutet ska tydligt beskriva vad den enskilde ska få för hjälp och stöd. Beslutet ska samtidigt ge utrymme för den enskilde att tillsammans med utföraren planera hur insatsen ska utformas inom ramen för de livsområden och den tidsram som biståndet avser.

Verkställighet

Beställning till utförare och genomförandeplan

Efter beviljad biståndsinsats gör biståndshandläggaren en beställning till utföraren där det tydligt framgår vilken/vilka insatser som beviljats och målet med insatsen/insatserna. Utförarna gör en genomförandeplan i delaktighet med den enskilde och eventuellt anhöriga eller god man.

Planering av insatser

Genomförandet av insatser ska främja delaktighet från brukaren och brukarens önskemål ska tas i beaktande i planeringen av insatser. Dock finns inte möjlighet att välja under vilken dag eller tid en viss insats ska utföras men brukare ska ha möjlighet att lämna önskemål om vilka dagar exempelvis duschar ska utföras samt om detta ska ske förmiddag eller eftermiddag. Inte heller finns det möjlighet att välja vilken personal från hemtjänsten som ska utföra insatserna. Insatser ska så långt som möjligt planeras till vardagar och spridas över dagen så att effektiv schemaläggning möjliggörs. Har brukare klagomål kring förläggandet av insatsen ska detta hanteras genom ordinarie synpunktshantering. Synpunkten lämnas till chef som ansvarar för att utreda.

Då behov av utökad insatstid uppmärksammas kan enhetschef inom hemtjänsten fatta beslut om detta. Bedömning ska dokumenteras och följas upp.

Uppföljning

Beslut ska följas upp för att få fram ett underlag för bedömning om insatsen skall fortsätta, förändras eller avslutas. Nämnden har ansvar för att följa upp hur beviljade insatser utförs, att insatserna tillgodoser den enskildes behov av hjälp och stöd, att verkställigheten sker i enlighet med beslutet och med hänsyn till den enskildes medinflytande samt är av god kvalitet.

Viktiga underlag vid uppföljningen är det tidigare beslutet, genomförandeplanen samt, när det gäller hemtjänst, registrerad utförd tid. Beslut om insatser som pågår under längre tid följs upp en gång varje år. Första gången ett beslut verkställs eller då annan information inkommit, t.ex. att behoven förändrats, att något särskilt har hänt eller genom klagomål från den enskilde, kan anledning finnas att följa upp beslutet tidigare kunna följa upp hur insatsen fungerar och om målen uppnåtts. När det gäller hemtjänstinsatser i samband med utskrivning från slutenvård bör beslut för ännu kortare tidsperiod (ca tre veckor) fattas.

Övriga bestämmelser

Utskrivning från sjukhus

Den 1 januari 2018 trädde en ny lag i kraft ”Lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutenvård och sjukvård”. Lagen syftar till att främja en god vård och en socialtjänst av god kvalitet för enskilda som efter utskrivning från slutenvård behöver insatser från socialtjänsten,

den kommunalt finansierade hälso-och sjukvården eller den landstingsfinansierade öppna vården.

I Västra Götaland finns en gemensam riktlinje om in- och utskrivning från slutna hälso- och sjukvård.³ I riktlinjen tydliggörs hur in- och utskrivning från slutenvård ska genomföras, för att en god planering ska kunna upprättas.

Stöd till anhöriga som vårdar en anhörig i hemmet

Enligt 5 kap. 10 § socialtjänstlagen ska ansvarig kommun erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre, alternativt som stödjer en närstående med funktionshinder. Anhörig är den som stödjer och vårdar den närstående. Utgångspunkten för biståndshandläggningen är den som vårdas och den anhöriges behov av avlastning i omvårdnadsarbetet. Det är den som vårdas som får beslut om insatsen. Biståndshandläggaren ska om det är aktuellt, informera om det anhörigstöd som finns i Gullspång kommun.

Tandvård (beslut om nödvändig tandvård)

Västra Götalandsregionen har ett lagstadgat ansvar att erbjuda uppsökande tandvård till äldre personer med omfattande behov av vård och omsorg, vilket innebär kostnadsfri munhälsobedömning i hemmet. För personer med vård och omsorg i hemmet, är det biståndshandläggare och omvårdnadsansvarig sjuksköterska som tillstyrker behovet till Regionens tandvårdsstöd. För att ha rätt till tandvårdsstöd krävs att den enskilde har stort behov av personlig omvårdnad.

Hemtjänst i ordinärt boende

Hemtjänst innebär bistånd i form av service och omvårdnad i den enskildes bostad. Hemtjänst beviljas under dygnets alla timmar som punktinsatser. Punktinsatser kan innebära återkommande och täta besök. Vid vård i livets slutskede kan tillsyn och omvårdnad beviljas längre sammanhängande och tätt återkommande tidsperioder. Vid behov av tillsyn dygnet runt (VILS) fattas beslut av ansvarig sjuksköterska enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Kommunen ska som utgångspunkt arbeta för att den som önskar ska kunna bo kvar i sin bostad till livets slut. Detta förutsätter att den enskildes behov kan tillgodoses i hemmet, så att en skälig levnadsnivå kan uppnås. I annat fall ska den enskilde motiveras att ansöka om Särskilt Boende

³ (<https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/0c34c15c-7a03-43c7-858f-d921d3856cf8?a=false&guest=true>)

där behov av trygghet och säkerhet bättre kan tillgodoses. Vid bedömning ska också kostnaden för insatsen vägas in i förhållande till andra insatser som bedöms tillgodose den enskildes behov. Om den enskilde har omfattande vårdbehov kan ansökan om hemtjänstinsatser avslås med hänvisning till att behovet kan tillgodoses på ett särskilt boende och att hemtjänstinsatsen har en merkostnad som inte är oväsentlig för kommunen.

Gullspång har en *Riktlinje för kvarboende* där ytterligare information finns.⁴

Tillsyn, trygghet och välfärdsteknologi

Välfärdsteknik är digital teknik som syftar till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för en person som har eller löper förhöjd risk att få en funktionsnedsättning. Som exempel på välfärdsteknik för Gullspångs kommun i framtiden är olika former av hjälpmedel för det dagliga livet som innehåller digital teknik, digitala trygghetslarm, tillsyn via kamera, sensorer för påminnelser, robotar och datorprogram. Det finns ingen begränsning för vad som kan benämnas välfärdsteknik så länge som produkten eller tjänsten ryms i definitionen ovan.

Tillsyn i hemmet

Insatsen tillsyn ges till den enskilde som under en kortare period har behov av tillsyn eller har särskilda behov som gör att tillsynen behöver göras i hemmet. Behovet kan grunda sig i exempelvis tillfälligt förvirringstillstånd på grund av täta miljöombyten, infektion eller annan övergående ohälsa. Tillsyn kan även sättas in efter hemkomst från sjukhus för att säkra den enskildes trygghet och säkerhet i en ny livssituation. Tillsyn utförs genom hembesök, och- eller genom ett telefonsamtal. I insatsen tillsyn ingår att kontrollera att den enskilde inte råkat ut för olycka eller på annat sätt kommit till skada och känner sig trygg i sin hemmiljö. I de fall besöken tenderar att ägnas åt insats i någon annan form ska insatsen och behovet omprövas av biståndshandläggare.

Trygghetslarm

Insatsen kan endast beviljas till personer under 67 år. För personer över 67 år är det inte biståndsbedömt.

⁴ [Riktlinje för kvarboende.pdf \(gullspang.se\)](#)

Ett trygghetslarm ska beviljas då det föreligger ett faktiskt behov av att kunna påkalla hjälp i hemmet vid akuta situationer. Med akuta situationer avses risk för fallolyckor, risk för akuta sjukdomstillstånd på grund av hjärt- och kärlsjukdom eller annan allvarlig sjukdom. Den enskilde ska informeras om hur larmet är tänkt att användas och vad som kan ske om trygghetslarmet inte används på ett för ändamålet korrekt sätt. För att beviljas ett trygghetslarm ska den sökande ha insikt i och förståelse för när och på vilket sätt trygghetslarmet ska användas. I allmänhet är därför inte trygghetslarm aktuellt för en sökande med demenssjukdom eller andra sjukdomar som innebär inskränkningar i insikt och förståelse.

Trygghetsboende

Förmedling av lediga lägenheter sker genom ett kösystem i kommunen. På trygghetsboendet finns en värdinna som har till uppgift att skapa trygghet och trivsel bland de boende genom olika aktiviteter. Kriterier för att ställa sig i kö till trygghetsboende är att personen ska vara 70 år och skriven i Gullspångs kommun.

Korttidsvistelse

Korttidsvård är en sängplats utanför det egna boendet, avsedd för tillfällig vård och omsorg dygnet runt och är ett komplement till stöd i hemmet. Insatsen korttidsvistelse beviljas den sökande som av olika skäl, för en kortare period, inte kan bo i sin ordinarie bostad. Orsaken kan exempelvis vara:

- tillfälligt nedsatt hälsotillstånd och därmed ökat omvårdnadsbehov efter en sjukhusvistelse
- behov av omfattande bostadsanpassning
- palliativ vård
- den enskildes varaktigt försämrade hälsotillstånd som ger upphov till omfattande omsorgs, omvårdnads- och tillsynsbehov
- att en närstående som vanligtvis vårdar den enskilde blir sjuk

Möjligheterna till kvarvarande eller återgång till ordinarie bostad ska vara uttömda. Målet ska dock om möjligt vara en återgång till ordinarie bostad. Behov av korttidsplats föreligger inte om den enskildes behov kan tillgodoses genom:

- hjälpmedel och anpassning av bostad
- hemtjänst i ordinärt boende

- anhörigstöd i form av dagverksamhet eller avlösning i hemmet
- rehabiliterande åtgärder i ordinärt boende

Växelvård

Växelvårdens syfte är att stärka den enskildes egna möjligheter att bo kvar i sitt ordinära boende och beviljas för att stötta närstående som har behov av avlastning. Behov av växelvårdsplats bedöms finnas om den enskilde har ett omfattande behov av omsorg, omvårdnad och tillsyn, där anhöriga behöver avlastas från vård-/omvårdnadsarbetet.

Särskilt boende

Bistånd beviljas den enskilde som av olika skäl inte kan bo kvar i sin ordinarie bostad och som har en omfattande omsorgs, omvårdnads- och tillsynsbehov som sträcker sig över hela dygnet. Insatser såsom hemtjänst och hemsjukvård ska vara prövade för att bistånd till särskilt boende beviljas.

Behov av trygghet är en av flera aspekter som beaktas i den totala behovsbedömningen. Vid upplevt behov av otrygghet ska konsekvenserna av hur oron påverkar det dagliga livet väl dokumenteras. Oförmågan att kalla på hjälp ska ha beaktats i helhetsbedömningen.

En bedömning ska göras om andra insatser kan tillgodose den enskildes behov av trygghet. Exempelvis ska prövas om behovet istället kan tillgodoses genom flytt till anpassad lägenhet, bostadsanpassning och trygghetsboende med hemtjänst.

Flytt från ett vård- och omsorgsboende till ett annat är en verkställighetsfråga och kräver inget biståndsbeslut. Skyldigheten för nämnden att fatta ett formellt överklagningsbart beslut får bedömas i varje enskilt fall. Personer som är aktuella för särskilt boende har i de flesta fall omfattande sociala och medicinska behov. Det är viktigt att samverka under en utredning med sjuksköterska, fysioterapeut och- eller arbetsterapeut för en komplett bedömning.

Möjlighet att välja mellan boenden

Om den enskilde får bifallsbeslut till att flytta in i särskilt boende har hen ingen rättighet att välja vilket boende eller vilken ort han/hon skall flytta till. I möjligaste mån ska dock önskemål försöka tillgodoses och då med särskild hänsyn till när det finns en åldrig maka/make/sambo som bor kvar i den tidigare bostaden. Om den enskilde efter inflyttning vill byta till ett annat

boende har den enskilde möjligheten att ställa sig på kö till boendebyte. Det är dock viktigt att informera den enskilde om att det kan dröja innan en lägenhet blir tillgänglig på det önskade boendet och att det praktiskt innebär att den enskilde måste flytta två gånger. Vistas den enskilde på korttidsboende i väntan på särskilt boende har brukaren inte möjlighet att tacka nej till erbjuden plats. Detta beror på att antal korttidsplatser är begränsade och inte är ämnade till långvarigt boende.

När brukaren blir erbjuden en plats så har man fem arbetsdagar på sig att tacka ja eller nej. Om den enskilde tackar nej och behovet av insats kvarstår kan ett beslut om särskilt boende inte anses vara verkställt i och med att den enskilde tackar nej till ett erbjudet boende. Beslutet anses verkställt när den enskilde tackat ja till den erbjudna bostaden och flyttat.

Att den enskilde tackar nej till det erbjudna boendet kan bero på att boendet inte motsvarar den enskildes önskemål eller att det inte är anpassat till den enskildes behov. Att den enskilde tackat nej till det erbjudna boendet behöver därför inte innebära att förutsättningarna för biståndsbeslutet har ändrats. Om den enskildes behov kvarstår, kvarstår även beslutet som ej verkställt. Nämnden kan därmed inte återkalla det gynnande beslutet enbart av den anledningen att den enskilde tackar nej till ett erbjudet boende. Det kan däremot vara möjligt att den enskilde tackar nej för att behov inte längre föreligger eller att behovet tillgodoses på annat sätt. Då detta kan vara aktuellt ska en bedömning göras av om behovet kvarstår. Om insatsen avslutas ska det dokumenteras i den enskildes journal när och av vilka skäl insatsen har avslutats.

Parboende i särskilt boende

För äldre makar, registrerade partners och sambor ingår det i skälig levnadsnivå att kunna sammanbo även efter att en part blivit beviljad särskilt boende. Det är den som är beviljad särskilt boende som är part i ärendet och är den som ansöker om medboende med make, registrerad partner eller sambo. Den medboende omfattas inte av avgiftsreglerna i SoL och har inte rätt till hemsjukvård som normalt ingår i det särskilda boendet, utan hänvisas till vårdcentral.

För att medboende ska kunna beviljas krävs att båda parter är överens om att de vill fortsätta att bo tillsammans. Det är inte alltid som den som beviljats särskilt boende förmår att hävda sina egna intressen eller föra sin talan. Bådas inställning och vilja ska noga utredas. Att det ingår i skälig levnadsnivå att kunna sammanbo när man beviljats särskilt boende är ingen generell nivå för insatsen, utan ska utredas och beslutas i varje enskilt ärende.

Den medboende har inte rätt till insatser i det särskilda boendet, skulle behov uppstå har den medboende rätten att ansöka om hemtjänst eller särskilt boende. Är den medboende sedan tidigare beviljad hemtjänst ska det beslutet omprövas i samband med att den medboende flyttar till det särskilda boendet då förutsättningarna väsentligt har förändrats. Den medboende ska tillsammans med make/maka/sambo erlægga hyreskostnad och vid kontraktsskrivning avstå från besittningsrätten av bostaden i händelse av att make/maka/sambo avlider.

Den medboende i särskilt boende har möjlighet att äta i boendets matsal vilket ska beaktas vid utredning och biståndsbedömning av hemtjänst. När den som är beviljad särskilt boende och den medboende bor i samma lägenhet så har paret ett gemensamt ansvar för hemmets skötsel på samma sätt som i ordinärt boende. Om paret motsätter sig detta i samband med att genomförandeplan upprättas ska en individuell biståndsbedömning göras för personen som är beviljad särskilt boende.

Dagverksamhet

Syftet med dagverksamhet för personer med kognitiva nedsättningar är att ge vård och omsorg till personerna och att erbjuda avlastning till anhöriga samt att möjliggöra kvarboende i ordinärt boende. Bedömningen ska grunda sig i den enskildes uttalade behov av dagverksamhet eller den anhöriges behov av avlastning. Ges insatsen som avlastning för anhörig måste samförstånd finnas mellan brukaren och den anhöriga till insatsen. Transport till och från dagverksamheten erbjuds till fastställd taxa likaså måltid under vistelsen. Kostnad för resor och måltid ingår inte i maxtaxan.

I de fall den enskilde har behov av insatser som är av omvårdnad- och servicekaraktär tas ett beslut avseende vistelse på dagverksamhet för personer med demens. Detta så att dagverksamhet har ett syfte och mål samt ett beslut om de individuella insatserna den enskilde beviljats under vistelsen.

Vård i livets slutskede

Individuellt anpassade insatser omsorg och omvårdnad utgör stora delar av all kommunal vård och omsorg, likaså i livets slut. Syftet är att genom personcentrerad vård och omsorg skapa en så god livskvalitet som möjligt för den enskilde och dennes anhöriga och närstående. Detta förutsätter ett ömsesidigt förtroende och en god relation. Förhållningssättet kännetecknas av en

helhetssyn på människan genom att stödja individen att leva med värdighet och med största möjliga välbefinnande till livets slut.

Socialtjänsten bör utforma sin palliativa vård och omsorg utifrån de fyra palliativa hörnstenarna: symtomlindring, multiprofessionellt samarbete, kommunikation och relation samt stöd till närstående.

Beviljat stöd ska utformas tillsammans med den enskilde för att ge denne ett värdigt liv trots en svår sjukdomssituation. Biståndsbeslutet behöver snabbt kunna revideras genom en kontinuerlig kontakt med den enskilde, anhöriga och yrkesprofessionerna i teamet. HSL-personal meddelar biståndsbedömning när det bedömts att den enskilde befinner sig i livets slutskede.

Anhörigas behov ska uppmärksammas och lyftas. Det kan vara avlösning för vila, någon att tala med, erbjuda deltagande i omvårdnaden om det efterfrågas eller stödja som medmänniska om en kris uppstår. Anhörigstödet fortsätter även efter dödsfallet genom att erbjuda efterlevandesamtal och vid behov vara behjälplig med kontakt med t ex diakon och präst.

Dubbelbemanning inom hemtjänsten

Dubbelbemanning ska bedömas när det är behov utifrån patientsäkerhet, arbetsmiljö eller individens behov.

När en brukare har behov av dubbelbemanning utifrån ett patientsäkerhetsperspektiv ska beslut fattas av legitimerad personal. Det ska tydligt framgå orsak/behov, omfattning och under vilken period behovet bedöms föreligga. HSL-uppdrag skickas till ansvarig enhetschef. För brukare som behöver hjälp vid förflyttning av två personal kontaktas arbetsterapeut för bedömning av dubbelbemanning. Arbetsterapeut tar ställning till hur förflyttningen ska utföras och vilka hjälpmedel som ska användas. Vid akuta förändringar av personens förmåga att förflytta sig kontaktar omvårdnadspersonalen arbetsterapeuten som gör bedömning.

Finns behov utifrån arbetsmiljöperspektiv ska detta bedömas av chef. Det ska upprättas konkret handlingsplan. Beslutet ska vara skriftligt, tidsbegränsat och kommuniceras med utförare.

Framkommer behov av dubbelbemanning utifrån individens psykosociala perspektiv ska det bedömas av biståndshandläggare i vilken omfattning utförande ska ske. Vid behov ska legitimerad personal vara behjälpliga i bedömning. Vid behov av dubbelbemanning ska det framgå i utredning under bedömt funktionstillstånd.

Uppföljning av dubbelbemanning sker kontinuerligt vid teamträffar. Den som tagit beslutet har ansvar för uppföljningen, om uppföljning inte är gjord innan beslutet går ut upphör dubbelbemanningen.

Skötsel av husdjur

Husdjursomsorg ingår inte i begreppet skälig levnadsnivå.⁵ Om någon som beviljas hemtjänst innehar husdjur i ett akut läge (inte planerat eller förväntat) tillfällig omsorg ges i form av matning och rastning om närstående, grannar eller vänner, som kan sköta husdjuret saknas. Innan beslut måste samråd ske med personal i arbetslaget. Vid längre tid än tre dygn hänvisas till inhyrning på djurpensionat.

⁵ Kammarrätten mål nr 1659-15